

Záznam

**z mimořádného zasedání Plenární schůze Rady hospodářské a sociální dohody ČR,
dne 17. března 2022 na Úřadu vlády**

Program:

1. Body k projednání

1.1 Aktuální situace na Ukrajině a její dopady na ČR

Příloha:

- Stanovisko KZPS ČR

Průběh jednání

Jednání zahájil a řídil předseda vlády a předseda RHSD ČR prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M. (dále jen „předsedající“), který v úvodu přivítal účastníky a představil program jednání.

Bod 1.1 Aktuální situace na Ukrajině a její dopady na ČR

Předsedající úvodem zdůraznil, že v současné situaci je obtížné předvídat další vývoj. Dopad na ČR má přitom řadu rovin od nárůstu cen především u energií a pohonných hmot až po příchod uprchlíků z Ukrajiny. Tato uprchlická vlna má charakteristiky, jež jí odlišují od migračních vln v Evropě v předchozích letech a mezi něž patří zejména válka jako jediný důvod migrace, rychlost migrace, její rozsah a složení migrantů. Je nepochybné, že se jedná o největší uprchlickou vlnu od skončení II. světové války v Evropě, přičemž specifická je rovněž skutečnost, že ČR patří nyní mezi cílové země. Většinu migrantů tvoří děti, jichž je až 55 %, a ženy, zatímco muži většinou zůstávají v oblastech bojů. K dnešnímu dni se na území ČR nachází přibližně 270 tisíc uprchlíků z Ukrajiny. Lze konstatovat, že ČR, jež má v poměru k počtu obyvatel nejvyšší počet registrovaných uprchlíků, zvládá tuto migrační vlnu nejlépe ze všech zasažených zemí. Vláda průběžně upravuje a přijímá nová potřebná opatření připravená na základě jednání se zástupci samospráv i s organizacemi občanské společnosti. Cílem je začlenit maximální počet uprchlíků do normálního života pokud jde o jejich přístup na pracovní trh, ke vzdělávání i bydlení, a to s cílem vyhnout se vytvoření uzavřených komunit. Za tímto účelem bude zapotřebí přijmout systém redistribuce uprchlíků mezi kraji.

1. místopředseda vlády a ministr vnitra Mgr. Bc. Vít Rakušan doplnil informace o fungování krizového systému zahrnujícího činnost Národního asistenčního centra pomoci Ukrajině, krajských asistenčních center i jednotlivců z řad hasičů, policistů i zástupců neziskového sektoru. Systém je nastaven tak, aby z kontaktního stanoviště odcházel uprchlík vybavený vším potřebným k životu v ČR přímo do místa, kde bude ubytován. V případě schválení souboru právních předpisů věnujícího se této oblasti Senátem Parlamentu ČR budou uprchlíci z Ukrajiny nově v režimu tzv. dočasné ochrany jako instrumentu evropského práva umožňujícím roční pobyt na území členských států EU s přístupem na trh práce, ke zdravotnímu pojištění i k sociálnímu systému. Aktuálně vláda navýšila částky hrazené ze státního rozpočtu za ubytování uprchlíků s tím, že všechny státní instituce musí uvolnit své ubytovací kapacity pro tyto účely. Až nejkrajnější variantou je využití modulárních jednotek, o jejichž zapůjčení preventivně požádal Hasičský záchranný sbor. Policie se věnuje nekalým praktikám některých jedinců, kteří využívají zoufalé situace uprchlíků k vlastnímu obohacení například vymáháním plateb za nezaplatněné služby nebo obchodem s ubytováním za nepřiměřené ceny.

Předseda ČMKOS Josef Středula poděkoval za odborovou stranu za misi předsedy vlády do Kyjeva, jež představuje silný signál, i všem, kteří se na zvládnutí uprchlické krize podílejí. Upozornil však, že jde často o státní zaměstnance, jejichž platy nebyly v letošním roce zvýšeny. Je nezbytné zajistit personální i finanční kapacity zejména ve zdravotnictví, školství a sociální oblasti, kde lze očekávat

největší dopady a zvýšené náklady. Stát by měl zvážit podporu zaměstnavatelům při organizaci jazykových kursů pro nové zaměstnance z řad uprchlíků s cílem usnadnění jejich integrace do společnosti. Vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že většina uprchlíků zůstane v ČR natrvalo, je třeba připravit dlouhodobé nájemní bydlení, což představuje dobrou investici i do budoucna. Ve světle aktuální uprchlické situace nelze zapomínat na pokračující problémy s vysokou inflací, rostoucími cenami energií a zvyšující se úrovní příjmové chudoby, k řešení je možné využít mechanismus věcně usměrněných cen podle zákona o cenách. Vysoká míra inflace vyžaduje také revizi výše vyplácených sociálních dávek. Je třeba počítat i s dopady Zelené dohody a snažit se extenzivně využít domácí energetické zdroje, zejména v situaci nejistých dodávek zemního plynu a jeho zvyšující se ceny. V souvislosti se snahou o energetickou soběstačnost připomněl i žádost o jednání o nové střednědobé hospodářské strategii ČR i ve vazbě na poválečnou rekonstrukci Ukrajiny. Pozornost by měla být věnována rovněž možnostem přechodového financování firem s ruskými vlastníky tak, aby firmy mohly nadále vyvíjet svou činnost a zachovat zaměstnanost, ale bez možnosti vyvádět zisky do sankcemi postižených zemí. Za účelem zajištění náhradních zdrojů pro český průmysl je nezbytné v maximálně možné míře aktivizovat ekonomickou diplomacii.

Předsedající považuje za důležité, že se ČR podařilo prosadit vlastní energetický mix do závěrů Evropské rady, ale pokud jde o uhlí, existuje v EU absolutní většina zemí, jež o tom není ochotná uvažovat. V rámci diskusí o Zelené dohodě je proto třeba přijmout realistický přístup.

Předseda ASO ČR Bohumír Dufek vyjádřil v souvislosti s cestou předsedy vlády do Kyjeva poděkování za reprezentaci ČR a upozornil na potřebu soustavného vyvracení fám a dezinformací, jež se šíří. V souvislosti se změnami, k nimž po ruské agresi na Ukrajině dochází, je třeba upravit Národní plán obnovy, Strategický plán společné zemědělské politiky EU i Zelenou dohodu, neboť pro celou EU se nyní změnila požadavky a potřeby. V oblasti zemědělství to například znamená možný nedostatek obilí v EU v rozsahu až 80 mil. tun. České zemědělství by proto mělo zintenzivnit výrobu s cílem dosažení soběstačnosti, protože zemědělské produkty se ukazují jako vhodný vývozní artikl. Žádoucí je rovněž stabilizování cen emisních povolenek. Za účelem zapojení dětských uprchlíků z Ukrajiny do vzdělávacího procesu a jejich snadnější adaptaci na život v ČR je možné využít i kapacity škol v přírodě, což by ulehčilo tlaku na běžný vzdělávací systém.

Prezident SP ČR Ing. Jaroslav Hanák poděkoval předsedovi vlády za cestu do Kyjeva a krizovým štábům, neziskovým organizacím i zapojeným jednotlivcům za práci, jež odvádějí při péči o uprchlíky. Ocenil předložený materiál Ministerstva průmyslu a obchodu jako kvalitní analytický podklad, jemuž však chybí návrhy strategických řešení. Dle průzkumu provedeného SP ČR ve firmách je situace mnoha z nich velmi složitá a některá odvětví jsou již na hraně kolapsu, například sklářský průmysl a ocelářství. Mnoho z požadavků zmíněných na minulých jednáních tripartity dosud nebylo naplněno, ať již jde o ustavení Porady ekonomických ministrů za účasti sociálních partnerů, aktivování kurzarbeitsu na územní nebo oborové úrovni nebo kompenzace nepřímých nákladů odvětvím nejvíce ohroženým redukcí emisí uhlíku. Problémy jsou i v oblasti strukturálních fondů, kdy se nové programové období rozbíhá nejpomaleji v historii, nebo v plnění Národního plánu obnovy. I přes současný příliv uprchlíků nadále pokračují problémy na trhu práce, který se i do budoucna neobejde bez kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí. Klíčová pozornost pak musí být věnována zajištění kybernetické bezpečnosti v souvislosti s reálnou hrozbou kybernetických útoků ze strany Ruska.

Viceprezident KZPS ČR Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA se vyjádřil k některým aspektům v souvislosti s aktuální uprchlickou krizí. V oblasti školství lze očekávat nárůst počtu žáků z řad uprchlíků z Ukrajiny v příštích týdnech, prozatím se zvýšení projevuje především ve velkých městech. Je však třeba vyřešit otázku financování asistentů, respektive adaptačních koordinátorů, a zajištění pomůcek pro odstraňování jazykové bariéry. V rámci školek a dětských skupin je zapotřebí řešit otázku povinného očkování a možnost tento problém přechodně překlenout čestným prohlášením o očkování. Z hlediska zaměstnanosti lze očekávat poptávku uprchlíků o pracovní místa především ve službách, nikoliv v průmyslu, což nadále představuje tlak na pracovní migraci kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí.

Předsedkyně Odborového svazu zdravotnictví a sociální péče ČR Bc. Dagmar Žitníková ocenila komunikaci s Ministerstvem práce a sociálních věcí při přípravě souboru právních předpisů reagujícího na aktuální uprchlickou krizi a vyzvala ministra zdravotnictví k většímu zapojení

sociálních partnerů i na půdě tohoto resortu. Upozornila, že primární péče v souvislosti s uprchlíky nebude směřovat do nemocnic, které se stále potýkají s epidemií koronaviru a budou muset řešit i odloženou péči, ale na praktické lékaře a ambulantní specialisty, které je třeba motivovat k rozšíření činnosti a ordinační doby. Vzhledem k tomu, že každý uprchlík je státním pojištěncem, je žádoucí řešit navýšení prostředků do veřejného zdravotního pojištění a upravit výši platby státu za tuto skupinu pojištěnců.

Místopředseda ASO ČR MUDr. Martin Engel apeloval, že uprchlická vlna dále zvýší tlak na prostředky zdravotního pojištění a na platbu za státní pojištěnce, jež nebyla v letošním roce valorizována, a upozornil na riziko zavlečení chorob, jež se na našem území nevyskytují v takové míře, jako na Ukrajině jako je třeba tuberkulóza nebo tetanus. Pozornost musí být věnována potenciálně různému stupni proočkovanosti dětských uprchlíků a odlišným očkovacím schémátům v ČR a na Ukrajině.

Místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí Ing. Marian Jurečka zdůraznil, že vláda řeší zmírnění dopadů na české občany včetně úpravy a valorizace podpor v sociální oblasti. Aktuálně Evropská komise přislíbila notifikaci konkrétních nařízení vlády v rámci kurzarbeitu a vláda tak může provést kroky k jeho aktivaci, bude-li to zapotřebí. Ministerstvo je rovněž připraveno využít nástrojů úřadů práce při rekvalifikacích a odstraňování jazykových bariér s cílem usnadnění a umožnění vstupu uprchlíků na trh práce. Pokud jde o kritiku zpoždění nového programového období strukturálních fondů, vláda se snaží apelovat na Evropskou komisi, aby urychlila notifikaci nových operačních programů. Závěrem avizoval svolání Porady ekonomických ministrů na 5. dubna 2022. Ministr zemědělství Ing. Zdeněk Nekula reagoval na podněty týkající se oblasti zemědělství a zdůraznil, že ČR je z hlediska produkce potravinářského i krmného obilí soběstačná a ve státních hmotných rezervách je nyní rekordní množství obilí. Rovněž mlýny jsou dostatečně zásobeny a zemědělci na podzim zaseli o 10 % větší plochu obilovin ve srovnání s předchozím rokem. Dopad chybějícího dovozu z Ukrajiny lze očekávat především u slunečnicového oleje, který však může být dostatečně nahrazen olejem řepkovým. Rovněž pokud jde o vepřové maso, jsou kapacity naplněné a zásoby dostatečné. Je třeba brát v potaz, že EU je největším světovým exportérem potravin. Ministerstvo zemědělství situaci nadále sleduje a je připraveno přijmout opatření omezující vývoz potravin, na druhou stranu musí být zachován volný pohyb zboží uvnitř EU. Z hlediska zaměstnanosti je absorpční kapacita zemědělství, potravinářství a lesnictví cca 50 tisíc osob s vysokou pravděpodobností uplatnění žen.

Náměstek ministra zdravotnictví Mgr. Jakub Dvořáček uvedl, že jako závažnější riziko, než nárůst počtu státních pojištěnců, se aktuálně jeví možné výpadky zdravotního pojištění od zaměstnavatelů v případě jejich existenčních problémů. Aktuální situaci s počtem uprchlíků cca 250 tisíc představujícím dodatečné náklady státního rozpočtu na státní pojištěnce cca 500 mil. Kč měsíčně nemá systém zdravotního pojištění problém zvládnout. Jiná situace by mohla nastat v případě dalšího rasantního nárůstu počtu uprchlíků, i takovou situaci je však Ministerstvo zdravotnictví připraveno řešit. Pokud jde o očkování, v zájmu ochrany ostatních dětí v předškolních zařízeních není možné akceptovat žádné čestné prohlášení. Lékaři budou navazovat na ukrajinská očkovací schémata, případně dle doporučení Světové zdravotnické organizace přeočkovávat.

Ministr financí Ing. Zbyněk Stanjura zdůraznil, že v nynější situaci je klíčové zachovat klid. Veškerá opatření přijímaná v ekonomické oblasti budou koncipována jako opatření trvalé povahy, nikoliv pouze dočasně. V současné chvíli je obtížné predikovat vývoj státního rozpočtu, vláda je však připravena v průběhu roku přijmout jeho novelizaci tak, aby včas reagovala na všechny aktuální potřeby, lze však předpokládat, že růst HDP i daňové výnosy budou nižší, než bylo předpokládáno v lednové makroekonomické predikci. Všechna opatření přijímaná ve vztahu k uprchlíkům jsou a nadále budou koncipována tak, aby nedošlo k jejich zvýhodnění vůči českým občanům. Při snaze o zajištění surovinových zdrojů je klíčový společný evropský postup a společné nákupy, jež mohou být oproti samostatným postupům jednotlivých zemí výrazně ekonomicky výhodnější.

Ministr dopravy Mgr. Martin Kupka ujistil, že Ministerstvo dopravy i vláda řeší výkyv cen pohonných hmot a přijímají jednotlivá opatření, jež mají za cíl zmírnit dopady zvyšování cen a zároveň zabránit panice mezi spotřebiteli. Aktuálně jsou sledovány marže prodejců, což se již promítlo do snížení cen. Probíhají jednání s dopravci, bankovní asociací i se zástupci stavebních společností, kde nyní velký problém představují rostoucí ceny všech materiálů potřebných pro dopravní stavby.

Zástupkyně SP ČR JUDr. Jitka Hejduková, CSc. podpořila všechny kroky, které jsou činěny proti snahám o nelegální zaměstnávání uprchlíků, a zdůraznila, že uprchlíci nepředstavují pro české uchazeče o zaměstnání na trhu práce konkurenci. Případné dlouhodobé zaměstnání uprchlíků může přinést značný přínos pro důchodový systém, nevyřeší však problémy, s nimiž se trh práce dlouhodobě potýká.

Ministr průmyslu a obchodu Ing. Jozef Síkela se ohradil proti některým nepřesnostem, které ve vystoupeních sociálních partnerů zazněly. Z předloženého materiálu je patrné, že se ministerstvo všem problémům vyplývajícím jak z aktuální situace, tak i přetrvávajícím z doby boje s koronavirem, intenzivně věnuje. Probíhají četná jednání na úrovni EU i na bilaterální úrovni s cílem vyjednat co nejlepší pozici pro ČR a akcentovat pro předsednictví ČR v Radě EU klíčová témata, ať již jde o Zelenou dohodu, nebo reakci na změněnou situaci v Evropě po útoku Ruska na Ukrajinu. Byla schválena novela nařízení vlády o podmínkách poskytnutí kompenzací nepřímých nákladů, na základě mnoha intervencí, do nichž se zapojilo i Ministerstvo průmyslu a obchodu, vydala Evropská komise úpravu příslušného programu umožňující rozšíření kompenzací o nová odvětví. Průběžně probíhají i jednání se zástupci ocelářského průmyslu a ministerstvo je připraveno reagovat na všechny podněty, které z tohoto segmentu zazní. Vzhledem ke značné kumulaci záruk v rizikových oblastech se předpokládá potřeba navýšení kapitalizace Exportní garanční a pojišťovací společnosti. Vláda intenzivně řeší i zvýšené ceny pohonných hmot, je však třeba přijímat taková opatření, jež nezpůsobí paniku mezi spotřebiteli.

Náměstek ministra průmyslu a obchodu Ing. Eduard Muřický doplnil informace o nařízení vlády a o jednáních s Evropskou komisí o notifikaci kompenzací.

Předseda ČMKOS Josef Středula doporučil zvážit využití prostředků evropských fondů v novém programovém období jako náhradu za chybějící národní zdroje a doporučil v zájmu eliminace spekulací na trhu práce alespoň na přechodnou dobu omezit možnost pracovních agentur zprostředkovávat práci uchazečům ze třetích zemí. Větší právní jistotě uchazečů o zaměstnání z řad uprchlíků by nyní prospělo zajištění překladu pracovněprávní legislativy do ukrajinštiny.

Viceprezident Svazu podnikatelů ve stavebnictví Ing. Roman Blažíček potvrdil, že zvýšené ceny energií na stavební sektor dopadají a je zapotřebí počítat s inflací v cenách stavebních materiálů v příštích měsících ve výši 20 až 40 %. Apeloval proto na ministra dopravy, aby na jednání se zástupci stavebních společností bylo nalezeno řešení ve formě inflačních doložek nebo podobných instrumentů ke státním zakázkám v zájmu zabezpečení jistoty pro stavební dodavatele do budoucna. V opačném případě hrozí i zastavení již probíhajících staveb a kolaps sektoru stavebnictví.

Ministr financí Ing. Zbyněk Stanjura v této souvislosti upozornil na rizika vyplývající pro stavební společnost Strabag z její vlastnické struktury a rozšiřování sankčních seznamů USA, Velké Británie i EU.

Viceprezident KZPS ČR Mgr. Jiří Česal uvedl, že k energiím by se v zájmu zajištění jejich cenové stability mělo na celoevropské úrovni přistupovat jako ke zvláštnímu druhu zboží. Rovněž v textilním průmyslu, jenž není středem pozornosti, je mnoho firem, jimž vzhledem k růstu cen energií dramaticky vzrostly náklady.

Ředitel sekce hospodářské politiky SP ČR Ing. Bohuslav Čížek, Ph.D., MBA poděkoval za potvrzení, že Ministerstvo průmyslu a obchodu bude rozšíření možnosti kompenzací nepřímých nákladů promítat do konkrétních nařízení vlády.

Předseda ASO ČR Bohumír Dufek vyjádřil nesouhlas s tvrzením ministra zemědělství o správnosti nastavení společné zemědělské politiky. Vzhledem k přetrvávajícím problémům ve vztahu mezi zemědělci a obchodními řetězci lze očekávat tlak na růst cen potravin, proto nadále požaduje provedení příslušných změn v zákoně o významné tržní síle.

Viceprezident HK ČR Mgr. Zdeněk Zajíček zdůraznil, že cílem je umístit přicházející uprchlíky co nejrychleji na trhu práce, a za tímto účelem vyzval ke změnám v programu Kvalifikovaný zaměstnanec. HK ČR je na změnách připravena spolupracovat. Podpořil také požadavek zaměřit se na oblast kybernetické bezpečnosti ze strany Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost se zapojením soukromého sektoru.

Z á v ě r:

Plenární schůze Rady hospodářské a sociální dohody ČR bere na vědomí předložené informace.

Závěrem zasedání navrhl předsedající změnu termínu následující 164. Plenární schůze RHSD ČR na 12. dubna 2022 v 10:00 hod. s tím, že v případě, že to bude situace vyžadovat, je připraven svolat mimořádnou plenární schůzi v termínu dřívejším. Sociální partneři neměli proti změně termínu námitek.

Po projednání programu mimořádné Plenární schůze Rady hospodářské a sociální dohody ČR poděkoval předsedající účastníkům Plenární schůze a její zasedání ukončil.

Zpracoval:
Mgr. David Kadečka
výkonný sekretář
RHSD ČR